

Nada
Premerl

Vanda Ladović (1929.–2017.)

Uvijek je prerano kad nas napuste ljudi, prijatelji s kojima ste godinama surađivali, dijelili isti radni prostor i učestale razgovore i razmišljanja o brojnim stručnim i životnim temama.

Danas, sjećajući se Vande Ladović, koja nas je iznenada napustila 10. ožujka 2017., bistrog uma, zainteresirana još uvijek za sva kulturna događanja, iako fizički nije bila više u mogućnosti i osobno nazočiti mnogim izložbama, predavanjima i znanstvenim skupovima.

Malo je ljudi koji doista vole svoj Grad Zagreb, a koji su usto imali i priliku raditi u instituciji koja se bavi poviješću i sadašnjošću Zagreba sagledavajući ga u svim aspektima života, a to je Muzej grada Zagreba s kojim je Vanda Ladović, muzejska savjetnica, živjela i profesionalno se usavršavala čitav radni vijek.

Vanda Ladović, rođena Zagrepčanka (1929.–2017.), diplomirala je povijest i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu 1957. Iste je godine započela svoj posao u Muzeju grada Zagreba. Tu važnu ustanovu tada je vodio dr. Franjo Buntak, povjesničar umjetnosti, a jedina je kustosica u Muzeju bila dr. Lelja Dobronić; krajem 1957. godine tadašnja ministrica kulture pridodala je Muzeju i profesora povijesti Dušana Koraća; uz tajnika i jednu čistačicu, to je bio čitav kolektiv, kako o tome svom razdoblju slikovito govori sama Vanda u časopisu *Informatica Museologica* (IM 45/46, 2014/2015) u razgovoru koji je s njom vodila Jozefina Dautbegović za Muzejski

dokumentacijski centar, a koji je bio snimljen 25. travnja 2002.

Vanda Ladović je tijekom svoga radnog vijeka u MGZ (1957.–1992.) vodila i sređivala jednu od najvrjednijih povijesnih fototeka u gradu Zagrebu, koju su počeli skupljati ravnatelji i osnivači MGZ Emilije Laszovski i Gjuro Szabo. Uz tu veliku osnovnu djelatnost, tijekom trideset i pet godina koncipirala je brojne izložbe od kojih ćemo spomenuti tek one najvažnije.

Klasicizam u Zagrebu, 12. – 26. listopada 1958.

Vrlo zanimljiva izložba, koju nažalost poznajem tek iz fotografija sačuvanih u fototeci MGZ te u jednom tekstu Vande

Brezinščak (Ladović) objavljenom u *Vijestima muzealaca* (1958.) te u *Vjesniku* (23. listopada 1958.) i *Narodnom listu* (12. listopada 1958.) To je prva izložba o klasicizmu u nas. Kada sam s Vandom pričala o toj zanimljivoj izložbi, kazala je kako je to bila ideja dr. Lelje Dobronić i kako je radeći na toj izložbi puno naučila – nikad nije bila svjesna značaja te izložbe. Danas mi se čini nezamislivim da je ta izložba, koja kroz fotografije najznačajnijih arhitektonskih djela i interijera pokazuje klasicističku arhitekturu Zagreba, namještaj, likovnu i primijenjenu umjetnost (plesne redove, čestitke, posjetnice, spomenare, knjige i kalendare) – otvorena u povodu *Tjedna muzeja* – trajala tek petnaest dana.

Naš grad nekad i danas, 1963.

Bilo je nekoliko serija ove izložbe; uvijek bi iznova Vanda s muzejskim fotografom Jozom Vranićem obilazila Zagreb tražeći lokacije s kojih su snimljene stare panorame kako bi ih usporedno izlagali.

Ove su izložbe, zamišljene kao pokretne, obišle zagrebačke sindikalne dvorane u mnogim tvornicama, redovito u Radničkom sveučilištu Moša Pijade, u tadašnjem Pothodniku, u izlozima na Jelačićevu trgu itd.

Barokna plastika iz crkve sv. Marka u Zagrebu, 6. srpnja – 1. rujna 1967.

Zbirku skulpture iz sv. Marka čuvao je MGZ od 1911. Pristigla je s tavana kaznionice u Savskoj cesti gdje je bila “pohranjena” nakon Schmidt-Bolléove obnove te crkve. Izložba nije imala katalog, bilo je izloženo četrdesetak skulptura, prema riječima Vande Ladović najkvalitetnijih (u razgovoru s kolegicom Elenom Cvetkovom, objavljenome u *Večernjem listu*, 8. srpnja 1967., str. 8). Vanda Ladović je nakon izložbe objavila i istraživački znanstveni tekst “O baroknoj plastici iz crkve Sv. Marka” u Zborniku MGZ-a *Iz starog i novog Zagreba*, IV. (Zagreb, 1968., str. 131–142.)

Portreti Zagrepčana u 19. st., 14. 11. 1968. – 23. 12. 1968.

Izložba je, osim u MGZ-u, održana i u Muzeju grada Siska (1969.), Galeriji Karas u Karlovcu (1970.), Muzeju grada Beograda, Muzeju grada Sarajeva...

Zaboravljena lica Zagreba, 30. svibnja – 25. lipnja 1977.

Izložba iz bogatog fundusa starih razglednica Zagreba.

Potres u Zagrebu 1880. i izgradnja nakon potresa, 21. siječnja – 30. travnja 1981. (s Nadom Premerl)

Jedna je od najposjećenijih izložbi koje je Muzej organizirao. Dokumentarna izložba ilustrirana nizom usporednih fotografija snimljenih s istoga mjesta u razmaku od desetak godina jasno govori o velikoj izgradnji grada nakon potresa,

o regulacijskim planovima i proširenju grada te o komunalnom uređenju.

Stalni postav Muzeja grada Zagreba, 1978. – 1991.

Vanda Ladović smatrala ga je svojim najvrjednijim djelom. Nastajao je desetak godina, uređivao se etapno, ovisno o financijskim mogućnostima MGZ. Potkraj šezdesetih u razdoblju intenzivne “estetske purifikacije” i modernizma, socrealistički narativni stalni postav MGZ-a iz 1948. nije se mogao više održati. Pristupilo se sukcesivno njegovoj obnovi, trebalo je izmijeniti i muzeološku i muzeografsku koncepciju te osuvremeniti postav. Obnova postava se otezala, godišnje se prema mogućnostima otvarala tek jedna, a pokatkad i dvije dvorane. Stalni postav je potpuno dovršen tek 1978. godine.

Razvoj Zagreba bio je prikazan kronološkim slijedom; u deset dvorana prikazana je prošlost Zagreba do kraja 19. stoljeća. Karakteristika toga postava, kao i većine postava europskih muzeja 60-ih i 70-ih godina 20. stoljeća, bilo je isticanje što ljepšeg predmeta u prvom planu. Postojala je, dakle, opasnost da predmet bude važniji od sadržaja, konteksta priče.

U pohvalu ovome postavu idu i sustavne, pregledne legende na tri svjetska jezika, kao i korištenje multivizije s dva dijamantprojekora kako bi se što zornije objasnio život u srednjovjekovnom dvojnomo gradu i barokna izgradnja Zagreba u 17. i 18. stoljeću. Tih je godina, naime, u program za učenike trećih razreda osnovnih škola uveden obavezan posjet Muzeju grada Zagreba, pa je i taj didaktički potez bio uključen u muzeološku koncepciju.

Sam postav osmislio je, u skladu s tadašnjim estetskim i muzeološkim principima, uz Vandu Ladović kao kustosicu i autoricu, Joža Ladović, povjesničar umjetnosti i konzervator, jedan od prvih profesionalnih oblikovatelja izložbenih postava, ujedno i Vandin suprug. Godine 1988. Muzej grada Zagreba je za ovaj stalni postav i za sveukupnu djelatnost dobio Nagradu Muzejskog društva “Pavao Ritter Vitezović”.

Vanda Ladović dobila je Nagradu za životno djelo “Pavao Ritter Vitezović” 1992. godine, netom prije odlaska u mirovinu. x

Najvažniji objavljeni radovi Vande Ladović:

Pregled razvoja zagrebačke Dubrave,
Zbornik Iz starog i novog Zagreba, MGZ,
2 (1960.)

O baroknoj plastici iz crkve sv. Marka,
Zbornik Iz starog i novog Zagreba, MGZ,
4 (1968.)

Oslikani zagrebački ciljevi građanskog
streljačkog društva u Zagrebu, *Zbornik
Iz starog i novog Zagreba*, MGZ, 5 (1974.)

O razvoju i uređenju Ilice, Preradovićeve
trga i Jurišićeve ulice u XIX. i XX.
stoljeću (s Nadom Premerl), *Zbornik
Iz starog i novog Zagreba*, MGZ, 6 (1984.)

Julije Hühn: uz izložbu u Muzeju grada
Zagreba, *Čovjek i prostor*, 13 (1966.),
br. 154/155, 13

Izgradnja Zagreba nakon potresa 1880.
(s Nadom Premerl), *Čovjek
i prostor* 29 (1981.), br. 334, 22–23

O zagrebačkim vrtlarima, *Spomenica
Zrinjevac*, Zagreb, 1994.

Zagreb 1900., Zagreb: Liber, 1974. V. Ladović
je izabrala popratne tekstove te izradila
katalog za odabrane fotografije.

Bila je suradnica *Enciklopedije Jugoslavije*
i *Hrvatskog biografskog leksikona*.